

Minister Zdrowia

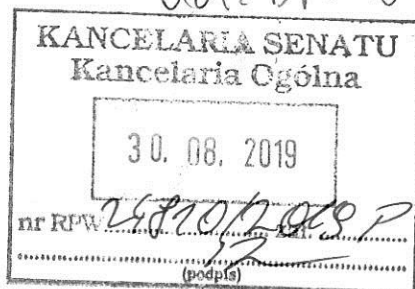

03980200222244
RPW/24810/2019 P
2019-08-30

Warszawa, 29 sierpnia 2019

ZPP.070.71.2019.DL

dot. BPS 1043-83-2389/19

Pan
Stanisław Karczewski
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na oświadczenie Pana Antoniego Szymańskiego, Senatora Rzeczypospolitej Polskiej, złożone podczas 83. posiedzenia Senatu RP w dniu 2 sierpnia 2019 r., uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych informacji.

Odnosząc się do pytania związanego z szacunkami dotyczącymi kosztów medycznych leczenia uzależnienia od alkoholu oraz zatruc i chorób, a także wypadków przy pracy i komunikacyjnych związanych z problematyką używania alkoholu uprzejmie informuję, że wysokość nakładów Narodowego Funduszu Zdrowia na leczenie w podmiotach leczenia uzależnienia od alkoholu w 2018 r. wynosiła 452 780 232 zł.

W dyskusji dotyczącej kosztów pośrednich wynikających z nadużywania alkoholu należy mieć na uwadze również szereg danych odzwierciedlających skalę obciążeń dla budżetu państwa wynikających ze spożywania alkoholu. Wśród nich wskazać należy m. in. na koszty wypadków drogowych spowodowanych przez nietrzeźwych uczestników ruchu. Według najnowszych danych Komendy Głównej Policji¹, w 2018 r. użytkownicy dróg (kierujący, piesi, pasażerowie), będący wpływem alkoholu, uczestniczyli w 2 779 wypadkach drogowych (8,8% ogółu wypadków), śmierć w nich poniosło 370 osób (12,9% ogółu zabitych), a 3 112 osób odniosło obrażenia (8,3% ogółu rannych). W porównaniu z rokiem poprzednim jest to mniej wypadków o 9 (-0,3%), więcej zabitych o 29 osób (+8,5%) i mniej osób rannych o 38 (-1,2%). Bardziej szczegółowe informacje na ten temat dostępne są w raporcie *Stan bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz działania*

¹ Komenda Główna Policji, Biuro Ruchu Drogowego, Wypadki drogowe w Polsce w 2018 roku, Warszawa 2019

realizowane w tym zakresie w 2018 roku, opracowywanym rokrocznie przez Krajową Radę Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego.

Nie mniej istotne są także koszty leczenia wszystkich chorób związanych ze spożyciem alkoholu czy pośrednie koszty wynikające z absencji w pracy – wg danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych liczba dni absencji chorobowej z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej nadużyciem alkoholu (kod C) wyniosła w 2018 r. 158 tys.².

W odniesieniu do pytania dotyczącego działań podejmowanych przez Ministerstwo Zdrowia w zakresie informowania o szkodliwości nadużywania alkoholu uprzejmie informuję, że zgodnie z ustawą z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2018 r. poz. 2137, z późn. zm.) prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej, opracowywanie ekspertyz oraz opracowywanie i wdrażanie nowych metod profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych jest jednym z głównych zadań podległej Ministrowi Zdrowia Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA). Należy wskazać, że PARPA realizuje szereg działań o charakterze informacyjno-edukacyjnym w odniesieniu do ogółu populacji, ale także mając na względzie szczególnie narażone na szkodliwe działanie alkoholu grupy społeczne, takie jak m.in. dzieci i młodzież, kobiety w ciąży i karmiące piersią, kierujący pojazdami. W odniesieniu do działań, które podejmowane były przez PARPA w okresie ostatnich czterech lat, uprzejmie informuję, że:

1. w 2018 r. w ramach konkursu na realizację zadań Narodowego Programu Zdrowia przekazano do co najmniej 30% placówek podstawowej opieki medycznej, materiały informacyjne dla pacjentów zawierające informacje o wpływie alkoholu na organizm, wzorach spożywania alkoholu, limitach spożywania alkoholu na poziomie niskiego ryzyka szkód oraz o możliwościach poszukiwania pomocy;
2. PARPA realizuje działania profilaktyczne adresowane do dzieci i młodzieży, jako osób które w przyszłości mogą stać się konsumentami napojów alkoholowych. Priorytetem w działaniach podejmowanych przez PARPA jest promowanie standardów jakości programów profilaktycznych i zwiększanie liczby rekomendowanych programów. Jednym z działań mających na celu poprawę jakości programów profilaktycznych realizowanych w Polsce jest rozwijany od 2010 r. przez PARPA, Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz Instytut Psychiatrii i Neurologii *System rekomendacji programów profilaktycznych i promocji*

² Absencja chorobowa w 2018 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Warszawa 2019

zdrowia psychicznego. Projekt ma na celu poszerzanie oferty programów posiadających pozytywną ewaluację, opartych na naukowych podstawach oraz skutecznych strategiach profilaktycznych. Do chwili obecnej procedurę oceny przeszły 23 programy, które znalazły się w banku danych. Działania PARPA zmierzają przede wszystkim w kierunku inicjatyw edukacyjnych, których celem jest zwiększenie kompetencji osób zajmujących się profilaktyką dzieci i młodzieży oraz zwiększenie świadomości na temat potrzeby wdrażania programów profilaktycznych o udowodnionej skuteczności. Okazją do tego są np. organizowane przez PARPA różnego rodzaju narady i konferencje z udziałem osób odpowiedzialnych za realizację zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w jednostkach samorządu terytorialnego. W ramach działań edukacyjnych poprzez samorząd lokalny, a docelowo również do placówek edukacyjnych przekazywane są materiały (książki, broszury, ulotki) na temat skutecznych strategii profilaktycznych. Tematyka jakości programów profilaktycznych z naciskiem na standardy jakości oraz *System rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego* jest stałym elementem konferencji profilaktycznych organizowanych dla realizatorów programów profilaktycznych i przedstawicieli samorządów lokalnych. W ramach ograniczania dostępności alkoholu dla osób niepełnoletnich realizowany był projekt, którego celem było przygotowanie nowych materiałów do pracy ze sprzedawcami napojów alkoholowych (naklejki do sklepów, materiał filmowy na szkolenia). Przygotowano również nową procedurę do pracy szkoleniowej, w której nacisk położony jest na zakaz sprzedaży napojów alkoholowych niepełnoletnim.

3. W obszarze zwiększania świadomości z zagrożeń wynikających z picia alkoholu przez osoby niepełnoletnie, prowadzone są działania edukacyjne dla rodziców i wychowawców. Przygotowany został portal promujący wiedzę z zakresu profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży, wiążących się ze spożywaniem alkoholu i przemocą. Portal zawiera nie tylko wiedzę dla nauczycieli i wychowawców, ale także porady dla rodziców i opiekunów, jak chronić nastolatki przed alkoholem i innymi substancjami psychoaktywnymi. Portal *Mądra ochrona – mniejsze ryzyko* dostępny jest pod adresem www.madraochrona.pl. Ponadto, do wszystkich poradni psychologiczno-pedagogicznych rozesłano pakiety z kompletem broszur poruszających zagadnienia wspierania dzieci w abstynencji oraz podejmowania interwencji w sytuacjach związanych z piciem alkoholu przez osoby niepełnoletnie. Wsparciem dla rodziców i wychowawców jest także funkcjonująca od wielu lat *Pomarańczowa Linia* - telefon zaufania w sprawach związanych z piciem alkoholu i

podejmowaniem zachowań ryzykownych przez nastolatki (801 14 00 68 czynny od poniedziałku do piątku w godz. od 14.00 do 20.00). Dla młodych ludzi prowadzona jest edukacyjna strona internetowa www.niebotak.pl, na której można znaleźć informacje o szkodach wynikających z picia alkoholu oraz jak nie ulegać presji rówieśniczej i namowom do picia alkoholu.

4. W obszarze profilaktyki szkód związanych ze spożywaniem alkoholu istotne jest przeciwdziałanie picia alkoholu przez kobiety w ciąży. Do najważniejszych zrealizowanych zadań należało:

- szkolenie dla lekarzy, pielęgniarek, pedagogów, pracowników społecznych i przedstawicieli innych służb, mające na celu upowszechnienie wiedzy nt. szkód zdrowotnych u dzieci wynikających z picia alkoholu przez matki w okresie ciąży, zrealizowane we współpracy z Mazowieckim Urzędem Wojewódzkim. W szkoleniu, które odbyło się 9 czerwca 2018 r. w Warszawie wzięło udział 150 osób;
- dwa pilotażowe programy szkoleniowe zrealizowane w 2018 r., w oparciu o różne formuły oddziaływań. Celem projektów było nie tylko udzielenie konkretnego wsparcia grupie rodziców uczestniczących w szkoleniach, ale także weryfikacja i ocena efektywności założeń opracowanych programów edukacyjnych; Realizatorem szkoleń był Szpital św. Ludwika w Krakowa oraz Fundacja „Rodzina od A do Z” z Żywca. Projekt szkolenia jest kontynuowany w 2019 r. Łącznie w pierwszej edycji szkoleń wzięło udział 50 osób;
- projekt *Wsparcie pilotażowego programu działania placówki medycznej wyspecjalizowanej w dziedzinie FASD*, który realizują dwa podmioty: Centrum Medyczne MEDYK w Rzeszowie oraz przez Samodzielny Publiczny Dziecięcy Szpital Kliniczny w Warszawie. Celem powyższego projektu jest utworzenie ośrodka specjalizującego się w diagnozie, terapii i pracy z rodziną i najbliższym środowiskiem dziecka dotkniętego deficytami z zakresu FASD. W ramach prowadzonego działania opieką łącznie objęto grupę 60 pacjentów;
- opracowanie i dystrybucja publikacji dla nauczycieli, w zakresie wspierania dzieci z FASD w szkole. Fundacja Poza Schematami zrealizowała proces wydawniczy książki autorstwa dr Teresy Jadczyk-Szumilo, dr Krzysztofa Liszcza oraz Katarzyny Kałamańskiej-Liszczy pt. *Jak wspierać dziecko z FASD w edukacji*. Książka została wydrukowana w nakładzie 5 tys. egzemplarzy i

rozdystrybuowana do szkół, placówek oświatowych i innych miejsc pomocy dzieciom. Dodatkowo dodrukowano i wysłano do placówek medycznych 10 tys. egz. publikacji *Zapobieganie Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD). Wczesne rozpoznanie ryzyka i krótka interwencja lekarska*;

- prowadzenie kampanii edukacyjnej w mediach społecznościowych, której realizatorem jest Stowarzyszenie Diakonia Ruchu Światło-Życie. W ramach kampanii prowadzone są różnorodne działania, których celem jest edukacja kobiet w ciąży w zakresie zachowań zdrowotnych i konieczności zachowania abstynencji w ciąży. Powstał blog www.ciazabezalkoholu.info oraz portale na Facebooku, Instagramie, Tweeterze. Do Kampanii zaangażowano Ambasadorki Kampanii - osoby znane i rozpoznawalne: aktorki, dziennikarki, sportsmenki, blogerkę, bizneswoman, które udzielały wywiadów, nagrały filmiki z przekazem edukacyjnym, angażowały się w różne wydarzenia medialne. Powstał spot telewizyjny i 3 spoty radiowe oraz projekty graficzne plakatu i ulotki, które mogą być wykorzystywane przez samorządy lokalne. Na podstawie analiz prowadzonych na stronie Facebooka można oszacować, że przekaz Kampanii dotarł do ok. 6 mln odbiorców.
- projekt *Edukacja studentów kierunków medycznych z zakresu problematyki FASD*, w ramach którego studenci Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego uczestniczyli w zajęciach poświęconych tematyce Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD) w trakcie dwóch semestrów akademickich. Celem zadania było rozpowszechnianie wiedzy dotyczącej FASD wśród przyszłego grona medycznego, poszerzanie jego kompetencji w zakresie powyższego tematu jak również uwrażliwienie na zjawisko spożywania alkoholu w ciąży, jako postawy szkodliwej i obciążonej ryzykiem dla rozwoju dziecka. Łącznie w projekcie uczestniczyło 660 studentów WUM.
- strona internetowa www.ciazabezalkoholu.pl, której celem jest upowszechnianie wiedzy dotyczącej zagadnienia FASD z perspektywy różnorodnych odbiorców. Zebrane informacje adresowane są do specjalistów zajmujących się przedmiotową tematyką, wychowawców pracujących na co dzień z dziećmi z grupy FASD, opiekunów i rodziców dzieci z deficytami typowymi dla FASD. Strona www.ciazabezalkoholu.pl jako źródło informacyjne PARPA w zakresie

powyższej tematyki funkcjonuje pod honorowym patronatem Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie, jak również Polskiego Towarzystwa Ginekologów i Położników. Dotychczasowi odbiorcy strony to grupa licząca prawie 57 tysięcy osób.

5. W ramach działań edukacyjno-informacyjnych PARPA przygotowała i prowadziła dystrybucję licznika trzeźwości. Licznik pozwala na oszacowanie poziomu alkoholu w organizmie z uwzględnieniem takich cech jak płeć i waga osoby pijącej a także na oszacowanie czasu niezbędnego na jego metabolizm. Przy wykonywaniu szacunków wprowadzone jest pojęcie porcji standardowej alkoholu, co pozwala na zwrócenie uwagi, że w różnych rodzajach napojów alkoholowych znajduje się ten sam alkohol i działa on tak samo. Narzędzie to umożliwi samodzielne szacowanie stężenia alkoholu w organizmie oraz określania przybliżonego czasu jego metabolizmu. Uczy świadomego podejścia do spożywania alkoholu przez osoby dorosłe. Pomaga w zwiększeniu samokontroli i wiedzy na temat czasu działania alkoholu na organizm. Licznik trzeźwości jest rozpowszechniany wśród instytucji mających w swych zadaniach działania skierowane do osób kierujących pojazdami. Został przekazany m.in. Wojewódzkim Ośrodkom Ruchu Drogowego jako wsparcie przy realizacji kursów reedukacyjnych dla kierowców skierowanych na takie kursy oraz do zakładów penitencjarnych realizujących zajęcia reedukacyjne i profilaktyczne dla osadzonych z problemami alkoholowymi, jako wsparcie w realizacji tych działań. Egzemplarze licznika przekazano także przedstawicielom Policji, Straży Pożarnej, Straży Granicznej, Ministerstwa Obrony Narodowej, jako wsparcie w realizacji programów profilaktycznych skierowanych do strażaków, żołnierzy, funkcjonariuszy i pracowników tych służb a także przedstawicielem jednostek samorządu terytorialnego, wspierając w ten sposób różnorodne działania podejmowane przez wspólnoty lokalne i kierowane do mieszkańców.

Odnosząc się do propozycji nowelizacji przepisów należałoby wskazać na *projekt ustawy o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia (UD302)*. W projekcie przewidziano m.in. zmianę art. 13¹ ust. 2 pkt 1 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi poprzez wydłużenie czasu w telewizji, radio, kinie i teatrze, podczas którego nie mogą być prezentowane reklamy piwa na porę między godziną 6:00 a godziną 23:00. Obecnie reklamy nie mogą być prowadzone między godziną 6:00 a

20:00. W projekcie zaproponowano również wprowadzenie zakazu sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych na terenie zakładów leczniczych podmiotów leczniczych i w pomieszczeniach innych obiektów, w których są udzielane świadczenia zdrowotne oraz na terenie jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, o których mowa w przepisach o pomocy społecznej z wyjątkiem domów społecznych dla osób w podeszłym wieku, osób przewlekle somatycznie chorych, dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, osób niepełnosprawnych fizycznie, jak i na terenie centrów i klubów integracji społecznej, o których mowa w przepisach o zatrudnieniu socjalnym. Ponadto w projekcie zaproponowano zmiany w ustawie o bezpieczeństwie żywności i żywienia poprzez wprowadzenie obowiązku podawania wykazu składników oraz informacji o wartości odżywczej, o których mowa w art. 9 ust. 1 lit. b oraz I rozporządzenia 1169/2011, oraz wartości energetycznej w odniesieniu do napojów o zawartości alkoholu wyższej niż 1,2% objętościowo oraz piwa. Projekt był przedmiotem obrad Stałego Komitetu Rady Ministrów w dniu 8 marca 2018 r.

Z dniem 9 marca 2018 r. weszła w życie ustawa z dnia 10 stycznia 2018 r. o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. poz. 310), która wprowadziła rozwiązania włączające piwo do limitu zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, czy ograniczenia w nocnej sprzedaży tych napojów. Nowelizacja ta wprowadziła możliwość ograniczenia przez samorządy sprzedaży alkoholu w godzinach od 22.00 do 6.00. W tym samym roku PARPA przeprowadziła badanie ankietowe pn. *Ograniczanie dostępności alkoholu w gminach i miastach*. Celem głównym badania był monitoring wdrażania przez samorządy gminne nowelizacji ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w części dotyczącej uchwał w sprawie ograniczania dostępności alkoholu oraz zawartości merytorycznej uchwał podjętych przez samorządy gminne i interwencji ze strony organów nadzorczych. Badanie wskazało, że niespełna 8% gmin skorzystało z tego uprawnienia.

Z poważaniem
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Józefa Szczurek-Żelazko
Sekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/